

ПЕРМАКУЛЬТУРА ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ В АГРОНОМІЇ

М. Ф. Плотнікова, к. е. н., доцент

С. С. Лішук, магістр

Житомирський національний агроекологічний університет

Пермакультура – це свідоме проектування і підтримка сільськогосподарської продуктивної екосистеми, яка характеризується різноманіттям, стійкістю, здатністю до відновлення, як і природні екосистеми [1–2]. Це гармонійна інтеграція землі і людей, яка забезпечує їм їжу, енергію, укриття та інші матеріальні і нематеріальні потреби стійким чином. Без перманентного сільського господарства неможливий стабільний соціальний порядок.

Пермакультурний дизайн – це система, що включає в одну модель концептуальні, матеріальні та стратегічні компоненти, і функціонує на благо життя у всіх її формах. Філософія пермакультури має на увазі швидше співпрацю з природою, а не конфронтацію; тривале і вдумливе спостереження, а не тривалу бездумну дію; вивчення систем з усіма їхніми функціями, а не очікування тільки одного виходу корисного продукту від них; і можливість еволюціонування систем. Кожен елемент ретельно досліджується: навіщо він потрібен, що виробляє, його властивості. Наприклад, курчата – їм потрібна вода, помірний мікроклімат і їжа, їх розводять на м'ясо, яйце, пір'я і послід, що служить добривом для твердого ґрунту. Елементи дизайну потім з'єднують один з одним так, щоб вироблення одного елемента були корисні для іншого. Спільна діяльність призводить до мінімізації витрат і людської праці. Різні дизайни з'являються час від часу, стаючи іноді дуже складними системами в поєднанні з традиційними і новими системами. Розміщення рослини разом в правильній комбінації допомагає їм рости у співпраці один з одним, а не в конкуренції. Таким чином, весь сад як екосистема стає більше, ніж сума його частин. І коли ви не поспішаючи прослідкуєте, що відбувається в існуючому ландшафті, ви можете знайти способи зробити зміни так, щоб всі елементи працювали, доповнювали один одного.

Основна відмінність пермакультури від інших методів озеленення є те, що це не просто набір практичних методів, це спосіб мислення і адаптування до певної екології. Кожен сад, кожна сім'я, і кожна громада відрізняється, так пермакультура спирається на спостереженнях і місцеві знання.

Пермакультури спирається на розумінні вашої ділянки і місцеві умови. В ідеалі, ви повинні вивчати свою ділянку протягом року в будь-який час року, вивчаючи закономірність дії сонця, вітру, зливи, повені, граду, снігу, тварини, шуму, і т. п. Навіть якщо не представляється можливим, зробити ретельну оцінку внутрішніх якостей ділянки відвідайте довколишні сади, щоб побачити, що добре росте у вашому районі. Як білка збирає горіхи протягом літа, щоб подолати безплідну зиму, так само працює принцип пермакультури уловлювання та зберігання енергії [3]. Наприклад, оранжерея може збирати і накопичувати енергію сонця, щоб зберегти тепло для рослин. Правильне розміщення оранжереї може навіть забезпечити пасивне сонячне тепло для інших будівель. Консервація рясних літніх врожаїв на зиму – це спосіб зберігання харчової енергії.

Дерева є багатопільовим прикладом відновлюваних ресурсів. З них, ми отримуємо фрукти, горіхи, насіння, будівельні матеріали, і паливо [1–2]. Вони також дають тінь протягом літа для охолодження наших будинків, блокуючи вітер, фільтрують повітря, і виділяють кисень. Фруктові дерева можуть дати врожай протягом багатьох десятиліть і є ресурсом, який з'єднує нас з нашим співтовариством. Навіть коли дерева вичерпали себе, ми можемо нарізати їх і використовувати як деревину, побудувати нові ліжка, вирощувати гриби, або порізати їх для створення мульчі, знаючи, що всі залишки деревини в кінцевому підсумку будуть перетворені назад в ґрунт. Більшість садівників люблять дивитися рослинні каталоги нових сортів овочів, так як вирощування такого розмаїття не просто цікаво, а й розумно. Існують менше вразливі до однієї хвороби або шкідника, коли різні овочі і сорти висаджують в безпосередній близькості.

Як аксіому, потрібно прийняти точку зору на те, що все що наповнює навколишній Простір (Космос) підпорядковується певним космічним законам. В різні часи були різні точки зору на відносини Людини і Природи. В II пол. XIX ст. виникають ідеї, названі пізніше космізмом. Основні риси космізму: 1) Людина-основна частина Природи; 2) Людину і Природу не слід протиставляти один одному, а розглядати їх треба в єдності; 3) Людина і все, що її оточує – це частки єдиного, Цілого; 4) відповідальність Розуму перед Природою. Український вчений С. А. Подолинський, обрахувавши баланс енергії

для планети Земля, показав залежність ноосфери від джерел енергії і їхній культурний вплив на формування економіки і соціуму Землі. Цим він дав поштовх і підґрунтя працям Вернадського, Ціолковського та інших вчених. Виходячи з того, що Людина частина Природи, її невід’ємна складова, головне завдання, яке постає в суспільстві – змінити свідомість людей по відношенню до Землі, до Природи. Адже, якщо розглядати це питання глибоко, гармонія Людини і Природи – це запорука нормального, щасливого життя майбутніх поколінь. Керуючись цим Всеукраїнська громадська організація «Народний рух захисту Землі» своєю програмною метою визначила приведення Землі в ідеальне середовище для проживання Людини, як це було передбачено Богом. Для досягнення цієї мети було визначено стратегічні завдання. Одне з них, яке дозволяло розпочати процес гармонізації Людини і Природи – реалізація ідеї родових садиб і родових поселень на сільських територіях, суть якої полягає в наступному: надати законодавче право кожному громадянину України, при бажанні, отримати 1 га землі для облаштування родової садиби. Безоплатно. В постійне, безстрокове користування. Без права продажу. З правом передачі лише в спадок [5–10]. Світова практика стійкого багатофункціонального розвитку налічує десятки років свого визнання та має значний досвід у всіх сферах суспільної діяльності [13–16].

Цей процес почав розвиватись на поч. ХХІ ст. в Україні. Головними завданнями поселенців на початковому етапі було облаштування родових садиб, збереження українських звичаїв і традицій. Але зустрічі жителів родових поселень в Житомирській області, які були організовані (за бажанням самих поселенців) починаючи з 2014 р. в м. Житомирі, з питань духовного розвитку, показали наступну тенденцію. Якщо, раніше поселенці висловлювались за те, що головним для організації міцного родового поселення є як найскоріше облаштування родових садиб, то тепер половина висловили думку, що з самого початку необхідно було організувати планомірні, регулярні зустрічі жителів поселення (на крайній випадок, бажаних) з питань духовного розвитку, з врахуванням новітніх знань з усіх доступних першоджерел. І як показує практика, саме жителі родових поселень привносять в життя сільських територій «друге дихання», нові ідеї, активну життєву позицію народних мас через громадські місцеві організації, як одну із форм публічного управління. Так, у Несолонській сільраді Новоград-Волинського району Житомирської області використано принцип «копного» права через виборних представників вулиць, які об’єднуються у конференцію громади. Конференція обрала Раду

старійшин, затвердили Статут Громади, організаційну структуру і перспективний план розвитку Громади, визначила Комітети Громади за напрямками діяльності. В даному прикладі базового рівня система публічного управління діє наступним чином: 1) представники вулиць шляхом опитування жителів своєї вулиці визначають перелік питань, необхідних для вирішення; 2) на конференції ці питання аналізуються, обговорюються і приймаються рішення, які з них ставити до вирішення і в якому порядку; 3) затверджені до вирішення питання, як рішення конференції, доводяться до відповідного Комітету Громади, який готує необхідні документи для його подальшого вирішення; 4) ті рішення Громади, які подані до розгляду і вирішення сільрадою, розглядаються на сесії, де приймаються відповідні рішення; 5) рішення громади, які потребують розгляду в районі, області чи на інших рівнях, розглядаються на сесії сільради і підтримуються або не підтримуються. Таким чином реалізовано практичний прояв впровадження практики органічного виробництва та пермакультурного дизайну через функціонування родових поселень як громад.

Отже, фактично зараз це перетворилося на цілу дизайн-філософію, а для деяких людей в філософію життя взагалі. Її центральна тема є створення систем, які забезпечують людські потреби, використовуючи безліч натуральних компонентів і черпаючи натхнення у природи.

Література

1. 12 принципів пермакультури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rodovid.me/permaculture/12-principov-permakultury.html>.

2. Пермакультура [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.

3. Пермакультура Хольцера в Україні та Росії : практ. порад. для створення малих селянських і зразкових господарств / З. Хольцер, Л. Дреггер, Д. Пелих Д. – Дніпропетровськ : Клуб Органічного землеробства, 2010. – 162 с.

4. Немець Л. М. Муніципальне управління : навч. посіб. для самост. роботи студ.-магістрантів, які навчаються за спец. «Економічна та соціальна географія» / Л. М. Немець, Ю. К. Яковлева, І. О. Полевич. – Харків, 2013. – 74 с.

5. Конституція України (зі змінами та доповненнями станом 15.06.2017 відповідно до Документу 254к/96-вр, поточна редакція від 30.09.2016, підстава 1401-19) [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Режим доступу : <http://>

zakon3. rada. gov.ua / laws / show / 254% D0 % BA / 96-% D0 % B2 % D1 % 80.

6. Козак В. Публічне управління в системі координат української державності / В. Козак // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. – 2015. – Вип. 44. – С. 64–70.

7. Мельник Р. С. Категорія «Публічне управління» у новій інтерпретації / Р. С. Мельник // Адміністративне право і процес. – 2013. – №1 (3). – С. 8–14.

8. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development / M. Plotnikova // Regional Formation and Development Studies. – 2015. – № 3. – P. 134–144.

9. Inspiring Stories from Ecovillages: Experiences with Ecological Technologies and Practices / Editors: Ansa Palojarvi, Jarkko Pyysiainen, Mia Saloranta. Vilnius: BMK Leidykla, 2013. – 120 p.

10. Living in harmony: inspiring stories from ecovillages / Dalia Vidickiene. – Vilnius: BMK Leidykla, 2013. – 124 p.

11. Plotnikova M. Innovative character of rural territories social potential realization / M. Plotnikova // Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development. – 2014. – № 36. – № 4. – P. 956–958.

12. Батуріна Р. М. «Родова садиба» – один з напрямів сталого розвитку сільських територій / Р. М. Батуріна // Агроінком. – 2013. – № 4–6. – С. 102–109.

13. Кропивко М. М. Організаційні особливості створення родових садіб як альтернативної форми розвитку господарств населення / М. М. Кропивко // Наук. вісн. Мукачівського держ. ун-ту. – 2015. – №2 (4), ч. 2 – С. 24–29.

14. These are the world's fastest growing cities. They're all in Africa [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zmescience.com/science/news-science/world-fastest-growing-cities-22032017/>.

15. Ryan's Recycling [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ryansrecycling.com>.

16. Christian D. L. Creating a Life Together: Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities / D. L. Christian. – Paperback : New Society Publishers, 2003. – 273 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://archive.org/details/fa_creating_a_life_together_practical_tools_to_grow_ecovillages_and_intentional_com.

17. Follett M. P. Creating Democracy, Transforming Management / M. Follett, P. Mary, J. C. Tonn. – New Haven : Yale University Press, 2003. – 366 p.

18. Gilman R. The Eco-village Challenge. The challenge of developing a community living in balanced harmony – with itself as well as nature – is tough, but attainable [Электронный ресурс] / R. Gilman // Context Institute. Catalyzing a graceful transition to the Planetary Era. – Режим доступа : <http://www.context.org/iclib/ic29/gilman1/>.

19. Global Ecological Network (GEN). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gen.ecovillages.org/>.